

UDK: 796.011.1-053.4(049.5)

Dragan Krivokapić,
Duško Bjelica

Univerzitet Crne Gore (Nikšić, Crna Gora)

UPOREDNA ANALIZA STAVOVA RODITELJA IZ SUSJEDNIH DRŽAVA O FIZIČKOJ AKTIVNOSTI NJIHOVE DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Uvod

U predškolskim ustanovama Crne Gore i Republike Srpske sprovedeno je istraživanje s ciljem da se kroz praćenje i uvid u stavove roditelja o fizičkoj aktivnosti njihove djece koja pohađaju predškolske ustanove, dobiju smjernice za poboljšanje nastave fizičkog vaspitanja u predškolskim ustanovama kao i za preduzimanje mjera kojima bi se roditelji djece koja pohađaju te ustanove edukovali u smislu unapređenja znanja o značaju fizičke aktivnosti za rast i razvoj djece predškolskog uzrasta. Dosadašnja istraživanja su potvrdila da je porodična podrška u pozitivnoj korelaciji sa višim stepenom fizičke aktivnosti predškolskog djeteta. Problem ovog istraživanja sastoji se u pokušaju da se na osnovu stavova roditelja djece predškolskog uzrasta iz navedenih susjednih država procijeni u kojoj mjeri su njihova djeca fizički aktivna u periodu izvan boravka u predškolskim ustanovama.

Metode

Istraživanje je sprovedeno metodom anketiranja anonimnim upitnikom, koju su popunjavali roditelji djece koja su upisana u predškolske ustanove susjednih država: Crne Gore i Republike Srpske.

Uzorak ispitanika iz Crne Gore činio je 1356 roditelja djece predškolskog uzrasta koja pohađaju predškolske ustanove iz sve tri crnogorske regije.

Uzorak ispitanika iz Republike Srpske činio je 386 roditelja djece predškolskog uzrasta koja pohađaju predškolske ustanove u raznim gradovima Republike Srpske.

Cilj istraživanja se sastojao u procjenjivanju stavova roditelja o obimu i karakteristikama fizičke aktivnosti njihove djece i pokušaju da se na osnovu dobijenih podataka preduzmu odgovarajuće mjere na osnovu kojih bi se optimizovale njihove fizičke aktivnosti.

Za anketiranje je korišten upitnik posebno konstruisan za ovu namjenu, u kojem su pitanja bila grupisana s ciljem procjene karakteristika fizičke aktivnosti djece predškolskog uzrasta iz susjednih država.

Rezultati

Pri statističkoj obradi korištene su metode deskriptivne statistike, kojima je numerički i procentualno predstavljena učestalost pojedinih odgovora ispitanika, a odgovori su prikazani uporedno tabelarno za oba uzorka. S obzirom na ograničenja u

pogledu maksimalne dužine radova, samo su najinteresantniji odgovori posebno diskutovani.

Tabela 1. Fizička aktivnost djece i roditelja - prvi dio

	Broj dana u nedjelji								Ukupno anketiranih
	0	1	2	3	4	5	6	7	
1. Tokom tipične nedjelje, koliko dana Vaše dijete je fizički aktivno (vježba, trči, u prosjeku najmanje oko 20-30 minuta dnevno?)									
Crna Gora									
Broj anketiranih	63	17	130	674	132	68	135	137	1356
Udio %	4,65	1,26	9,59	49,70	9,73	5,01	9,96	10,10	
Republika Srpska									
Broj anketiranih	17	3	31	195	36	19	39	46	386
Udio %	4,41	0,77	8,04	50,51	9,32	4,92	10,11	11,92	
2. Tokom tipične nedjelje, koliko dana podstičete Vaše dijete da vježba ili da bude fizički aktivno?									
Crna Gora									
Broj anketiranih	62	13	190	746	61	15	135	134	1356
Udio %	4,57	0,96	14,01	55,01	4,49	1,12	9,95	9,89	
Republika Srpska									
Broj anketiranih	16	2	56	209	19	4	39	41	386
Udio %	4,14	0,52	14,51	54,14	4,92	1,05	10,10	10,62	
3. Tokom tipične nedjelje, koliko dana Vi (ili druga osoba u kući) učestvujete u fizičkoj aktivnosti sa svojim djetetom?									
Crna Gora									
Broj anketiranih	203	15	407	339	135	20	138	134	1356
Udio %	12,74	1,01	30,01	24,95	9,96	1,41	10,11	9,81	
Republika Srpska									
Broj anketiranih	52	6	107	94	43	9	40	35	386
Udio %	13,47	1,56	27,72	24,35	11,14	2,33	10,36	9,07	
4. Tokom tipične nedjelje, koliko dana Vi ili drugi član porodice obezbjeđujete odvođenje ili prevoz Vašeg djeteta do mjesta gdje može da bude fizički aktivno ili da se bavi sportom?									
Crna Gora									
Broj anketiranih	339	135	132	558	63	68	61	7	1356
Udio %	24,95	9,96	9,73	40,95	4,65	5,01	4,23	0,52	
Republika Srpska									
Broj anketiranih	97	35	39	151	21	24	15	4	386
Udio %	25,13	9,07	10,10	39,11	5,44	6,21	3,89	1,05	
5. Koliko dana nedjeljno Vaše dijete ima organizovan čas fizičkog vaspitanja u vrtiću?									
Crna Gora									
Broj anketiranih	61	618	341	131	137	68	10	4	1356
Udio %	4,23	44,59	25,38	9,66	10,10	5,01	0,74	0,29	

Republika Srpska									
Broj anketiranih	19	168	101	33	36	22	5	2	386
Udio %	4,92	43,52	26,17	8,55	9,33	5,70	1,29	0,52	
6. Tokom tipične nedjelje, koliko dana Vi učestvujete u fizičkoj aktivnosti ili vježbanju (u slobodno vrijeme, ne na poslu), umjerenog intenziteta, najmanje 30 minuta dnevno, bilo u kontinuitetu ili u "porcijama" od po 10 ili više minuta?									
Crna Gora									
Broj anketiranih	459	242	140	301	134	14	63	3	1356
Udio %	33,85	17,85	10,32	22,20	9,88	1,03	4,65	0,22	
Republika Srpska									
Broj anketiranih	140	73	40	89	41	4	18	1	386
Udio %	37,52	15,25	10,32	21,19	9,81	1,04	4,65	0,22	

Na osnovu tabele 1 može se konstatovati da se kao odgovor na pitanje o nedeljnom obimu i intenzitetu fizičke aktivnosti djece u obje susjedne države najčešće pojavljuju srednje vrijednosti, odnosno navodi se da u djeca aktivna u prosjeku 3-4 dana u nedjelji.

Vrlo mali broj djece je potpuno neaktivan ili aktivan 6-7 dana u nedjelji, što je lako uočljivo pregledom uporednih tabelarnih podataka.

Tabela 2. Fizička aktivnost djece i roditelja - drugi dio

Koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama (zaokruži broj)						
	Veoma se ne slažem	Donekle se ne slažem	Neutralno	Donekle se slažem	Veoma se slažem	Ukupno anketiranih
1. Moje dijete uživa u bavljenju fizičkom aktivnošću / sportom.						
Crna Gora						
Broj anketiranih	2	68	203	271	812	1356
Udio %	0,15	5,02	14,97	19,98	59,88	
Republika Srpska						
Broj anketiranih	1	20	61	80	224	386
Udio %	0,26	5,18	15,80	20,72	58,03	
2. Važno je da se moje dijete bavi najmanje 30 minuta umjerenom fizičkom aktivnošću skoro svaki dan						
Crna Gora						
Broj anketiranih	3	66	135	540	610	1356
Udio %	0,22	4,87	9,96	39,97	44,98	
Republika Srpska						
Broj anketiranih	1	21	40	152	172	386
Udio %	0,26	5,45	10,36	39,37	44,56	
3. Važno je da moje dijete ima kvalitetno fizičko vaspitanje u vrtiću skoro svaki dan						
Crna Gora						
Broj anketiranih	2	64	137	679	474	1356
Udio %	0,15	4,72	10,10	50,07	34,96	

Republika Srpska						
Broj anketiranih	1	30	44	189	122	386
Udio %	0,26	7,77	11,40	48,96	31,61	
4. Važno je da redovno podstičem svoje dijete da bude fizički aktivno						
Crna Gora						
Broj anketiranih	5	68	67	678	538	1356
Udio %	0,37	5,01	4,94	50,00	39,68	
Republika Srpska						
Broj anketiranih	2	29	23	197	135	386
Udio %	0,52	7,51	5,96	51,04	34,97	
5. Ja lično uživam u fizičkoj aktivnosti i sportu						
Crna Gora						
Broj anketiranih	72	65	339	610	270	1356
Udio %	5,31	4,79	25,00	44,98	19,92	
Republika Srpska						
Broj anketiranih	19	18	96	174	77	386
Udio %	4,92	4,67	24,87	45,08	19,95	
6. Moje dijete se igra radije na otvorenom prostoru nego u stanu						
Crna Gora						
Broj anketiranih	72	74	6	333	871	1356
Udio %	5,31	5,46	0,44	24,56	64,23	
Republika Srpska						
Broj anketiranih	18	23	3	89	253	386
Udio %	4,66	5,96	0,78	23,06	65,54	

Slična je situacija i sa uporednim podacima o fizičkoj aktivnosti djece i roditelja prikazanim u tabeli 2.

Tabela 3. Uključenost djece u sportske i rekreativne klubove)

	DA	NE	Ukupno
1. Tokom protekle godine da li je Vaše dijete bilo uključeno u rad nekog sportskog kluba, sportske škole, rekreativnog kluba i sl.?			
Crna Gora			
Broj anketiranih	345	1011	1356
Udio %	25,44	74,66	
Republika Srpska			
Broj anketiranih	90	296	386
Udio %	23,32	76,68	

Na osnovu Tabele 3. možemo vidjeti da je u Crnoj Gori samo 25,44 % djece uključeno u rad nekog sportskog kluba, sportske škole ili rekreativnog kluba.

U Republici Srpskoj je taj procenat nešto manji i iznosi 23,32%.

Tabela 4. Bavljenje djece određenim sportom

Vrsta aktivnosti		Broj anketiranih sa odgovorom DA	Udio %
Tenis	Crna Gora	15	4,02
	Republika Srpska	12	3,22
Atletika	Crna Gora	6	1,61
	Republika Srpska	5	1,35
Fudbal	Crna Gora	72	19,30
	Republika Srpska	93	24,93
Ples	Crna Gora	84	22,52
	Republika Srpska	80	21,45
Košarka	Crna Gora	97	26,01
	Republika Srpska	92	24,66
Borilačke vještine	Crna Gora	65	17,42
	Republika Srpska	60	16,08
Odbojka	Crna Gora	11	2,94
	Republika Srpska	14	3,75
Plivanje	Crna Gora	9	2,41
	Republika Srpska	2	0,54
Gimnastika	Crna Gora	2	0,54
	Republika Srpska	5	1,34
Aerobik	Crna Gora	8	2,14
	Republika Srpska	4	1,07
Drugo	Crna Gora	4	1,07
	Republika Srpska	6	1,61
UKUPNO		373	

Od 373 djeteta iz Crne Gore koja su uključena u rad nekog sportskog kluba (Tabela 4.), najviše ih je uključeno u rad: košarkaških klubova 28,41%, plesnih 22,52%, fudbalskih 19,30% i borilačkih klubova 17,42%. Najmanja uključenost djece predškolskog uzrasta u rad sportskih klubova je evidentna kod gimnastike 1,34, atletike 1,61, i plivanja 2,41 što je razumljivo sa stanovišta mane razvijenosti i manje popularnosti ovih sportova kod nas.

U Republici Srpskoj je slična situacija, pa je najviše djece uključeno u rad: košarkaških klubova 24,66%, fudbalskih 24,93%, plesnih 21,45 %, i borilačkih klubova 16,08%. Najmanja uključenost djece predškolskog uzrasta u rad sportskih klubova je evidentna, kao i u Crnoj Gori kod gimnastike 1,34, atletike 1,61, i plivanja 2,41 iz vjerovatno istih razloga.

**Tabela 5. Aktivnosti djece tokom jučerašnjeg dana
(koji je prethodio anketiranju roditelja)**

<i>Aktivnosti tokom prethodnog dana</i>	<i>Broj anketiranih:</i>	<i>Ukupno vrijeme (h,mm)</i>	<i>Prosječno vrijeme (h,mm)</i>	<i>Udio u vremenu %</i>	
Vožnja bicikla	Crna Gora	67	82,03	0,23	4,94
	Republika Srpska	20			5,18
Plivanje	Crna Gora	3	1,21	0,27	0,37
	Republika Srpska	1	0,20	0,30	0,26
Gimnastika (razboj, vratilo, krugovi, greda i sl)	Crna Gora	3	1,45	0,35	0,22
	Republika Srpska	1	0,45	0,45	0,26
Vježbe: sklekovi, trbušnjaci, preskakanje konopca	Crna Gora	5	1,35	0,27	0,37
	Republika Srpska	3	1,18	0,26	0,78
Košarka	Crna Gora	173	4,33	0,20	12,76
	Republika Srpska	48	13,6	0,17	12,43
Fudbal	Crna Gora	226	8,67	0,20	16,67
	Republika Srpska	65	15,6	0,24	16,84
Odbojka	Crna Gora	14	4,66	0,20	1,04
	Republika Srpska	5	1,92	0,23	1,29
Rroleri, skejtbord . . .	Crna Gora	52	13,87	0,16	3,83
	Republika Srpska	14	3,92	0,28	3,63
Sportovi sa reketom (tenis, stoni tenis, badminton)	Crna Gora	13	2,17	0,10	0,96
	Republika Srpska	4	1,08	0,17	1,04
Igre loptom: Izmedju 2 ili 4 vatresl.	Crna Gora	95	50,67	0,32	7,00
	Republika Srpska	27	9,45	0,21	6,99
Aktivne igre: vije, školice	Crna Gora	88	24,93	0,17	6,49
	Republika Srpska	25	7,92	0,19	6,47
Igre napolju: hvatalica, žmurke, i sl.	Crna Gora	78	54,6	0,42	5,75
	Republika Srpska	20	7,66	0,23	5,81
Igre u vodi (bazen)	Crna Gora	3	2,00	0,10	0,89
	Republika Srpska	-	-	-	-
Borilačke vještine: džudo, karate . . .	Crna Gora	14	12,37	0,53	1,03
	Republika Srpska	5	3,08	0,37	1,29
Ples (narodni, društveni, balet)	Crna Gora	13	2,17	0,10	0,96
	Republika Srpska	3	1,45	0,29	0,78
Kućni poslovi: usisavanje, raspres- manje, prenošenje i sl	Crna Gora	15	1,23	0,05	1,11
	Republika Srpska	7	1,98	0,17	1,81

Vožnja bicikla.	Crna Gora	14	11,67	0,50	1,03
	Republika Srpska	5	2,17	0,26	1,29
Hodanje	Crna Gora	292	13,43	0,46	21,53
	Republika Srpska	83	2,82	0,34	21,50
Trčanje	Crna Gora	177	91,45	0,31	13,05
	Republika Srpska	46	19,17	0,25	11,92
UKUPNO	Crna Gora	1356	723,2	0,32	
	Republika Srpska	386	186,57	0,29	

Na osnovu Tabele 5 vidimo da su tokom dana koji je prethodio anketiranju kod djece anketiranih roditelja iz navedenih susjednih zemalja bile zastupljene skoro sve navedene aktivnosti a najviše hodanje, trčanje, fudbal i košarka. Osim toga, dosta su zastupljene pokretne igre na otvorenom prostoru kao i vožnja bicikla.

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na trend opadanja fizičke aktivnosti djece predškolskog uzrasta i u Crnoj Gori i u Republici Srpskoj. Diskusija i komentari su integralno predstavljeni i diskutovani za sve grupe odgovora na anketna pitanja.

Diskusija

Dinamičan razvoj i sve značajnija uloga fizičke kulture u razvoju modernog društva i životu savremenog čovjeka, podstakla je znatno aktivniji odnos nauke prema ovom području ljudske djelatnosti, Bjelica, D. & Krivokapić, D., (2010). Ipak, zbog očiglednog trenda opadanja nivoa fizičke aktivnosti djece predškolskog uzrasta, nameće se potreba za njenim intenziviranjem, kako bi se obezbijedio što optimalniji uticaj na njihov psihofizički razvoj. "Fizički razvoj jedinke najbolje se ostvaruje kroz aktivnosti koje su intenzivne, dobro osmišljene i svestrane," Bjelica, D. & Krivokapić, D., (2011). Iako fizičko vaspitanje u našem predškolskom sistemu ima dugu tradiciju, savremene životne navike zahtijevaju adekvatne promjene u ciljevima, strukturi, sadržajima i oblicima realizacije nastave, pa isti autori navode: (2011) navode: „aktuelni fond časova i nastava oblikom i sadržajom ne može u potpunosti odgovoriti na ciljeve i zadatke koji se u savremenim uslovima života postavljaju pred ovaj predmet. Prije svega se tu misli na neadekvatan intenzitet, ali iznad svega i obim rada“. Sve su to razlozi zbog kojih je potrebno posvetiti odgovarajuću pažnju intenziviranju fizičke aktivnosti djece predškolskog uzrasta, posebno sada, kada pasivni oblici provođenja slobodnog vremena, po svom trajanju i učestalosti, značajno nadmašuju vrijeme koje je ispunjeno fizičkim aktivnostima.

Zaključak

Rezultati ovog istraživanja nesumljivo ukazuju na trend opadanja fizičke aktivnosti djece predškolskog uzrasta u navedenim susjednim državama. Svakako da su savremeni stilovi života i ekspanzija digitalne tehnologije u mnogome doprinijele pasivnom provođenju slobodnog vremena i kod djece predškolskog uzrasta. U nastojanju da se ta tendencija umani, analiza položaja i uloge vaspitača/ica kao i stvaranje

stimulativnog ambijenta kroz koji se omogućava, podspješuje i stimuliše njihov profesionalni razvoj i permanentno usavršavanje, od posebnog je značaja. Porodični uslovi su značajni u pružanju podrške za bavljenje fizičkom aktivnosti i uopšte u integralnom razvoju djeteta. Dosadašnja istraživanja su potvrdila da je porodična podrška u pozitivnoj korelaciji sa višim stepenom fizičke aktivnosti predškolskog djeteta. Treba napomenuti da se porodična podrška ne ograničava samo na verbalnu podršku, već podrazumijeva i obezbjeđivanje materijalnih pretpostavki i stvaranje pozitivne i prijatne atmosfere za bavljenje fizičkom aktivnošću. S obzirom na dobijene rezultate ovog istraživanja nameće se mišljenje da bi dodatna edukacija roditelja djece predškolskog uzrasta o značaju optimalne fizičke aktivnosti za rast i razvoj djece, u tom periodu djetinjstva mogla djelimično umanjiti negativne posledice koje proističu iz nezadovoljavajućeg nivoa njihove fizičke aktivnosti.

Literatura

Bjelica, D. & Krivokapic, D., (2010). *Teorijske osnove fizicke kulture*, Fakultet za sport i fizicko vaspitanje i Crnogorska sportska akademija, 37-38.

Bjelica, D. & Krivokapic, D., (2011). *Teorija igre*, Univerzitet Crne Gore, 115-116.

Bjelica, D., Krivokapić, D.(2012):Stavovi profesora fizičke kulture u oblasti ličnog usavršavanja, zadovoljstva poslom i razvoja sporta u Crnoj Gori, Rad je prezentovan na IX međunarodnoj naučnoj konferenciji i VIII kongresu CSA.

Božić – Krstić, V. , Pavlica, T. , i Rakić, R. (2000). *Telesni status dece predškolskog uzrasta u Novom Sadu*:Zbornik radova, str:65

Đorđević, V. (2002).*Predškolsko fizičko vaspitanje u Vojvodini*. Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača, str.79

COMPARATIVE ANALYSIS OF PARENTS` ATTUTUTES FROM NEIGHBOUR COUNTRIES ON PHYSICAL ACTIVITIES OF THEIR PRE-SCHOOL CHILDREN

Introduction: A research has been done in pre-school institutions of Montenegro and Serb Republic whose aim was to get directions for improvement of physical education in pre-school institutions as well as for taking measures in order to educate parents of the children attending those institutions in the sense of improving knowledge on importance of physical activity for growth and development of pre-school children through monitoring and insight into attitudes of parents on physical activity of their children. Problem of this research is consisted of an attempt to use the parents` attitudes to estimate how active their children are within the time period when there are not on the pre-school institutions. Methods: The research was done by the poll method of anonymous questionnaire, with was filled by parents of the children attending pre-school institutions in Montenegro and Serb Republic. Sample of the examinees from Montenegro was made of 1356 of parents of the pre-school children attending pre-school institutions from all three Montenegrin regions. Sample of the

examinees from the Serb Republic was made of 386 parents of the pre-school children attending pre-school institutions. Aim of the research was consisted of estimation of the parents` attitudes on volume and features of the physical activity of their children and of attempt to use the given data to take certain measures on the base of which their physical activities would be optimized. For this poll, a specially structured questionnaire for this purpose was used, in which the questions were set into groups with the aim of estimating features of physical activity of the pre-school children. Results: For the statistics processing methods of descriptive statistics were used, which were used for numerical and percent presentation of frequency of some answers of the examinees, and the answers were presented comparatively in tables for both samples. Results of this research indicate to trend of decrease in physical activity of the pre-school children in both Montenegro and Serb Republic. Discussion and comments were integrally presented and discussed for all groups of answers to polled questions. Discussion: Dynamic development and more and more important role of physical education in modern society development as well as in the life a modern man has encouraged much more active attitude of science towards the field of the human activity (Bjelica, D. & Krivokapić, D., 2010.). Anyway, for the obvious trend of decrease in physical activity of the pre-school children, there is a need for its intensifying, in order to provide as optimal as possible influence on their mental and physical development. ``Physical development of an individual is best realized through activities that are intensified, conceived and versatile`` (Bjelica, D. & Krivokapić, D., 2011). In that attempt, analysis of the position and role of the teacher as well as creating of stimulating ambient that enables, stimulates and encourages their professional development and permanent education is especially important. Taking into account the given results of this research, there is an opinion that additional education of parents of the pre-school children on importance of optimal physical activity for growth and development of the children in that period of their childhood, could partially decrease negative consequences resulting from unsatisfying level of their physical activity. References: Bjelica D, Krivokapic D (2010). Teorijske osnovne fizicke kulture, Fakultet za sport i fizicko vaspitanje i Crnogorska sportska akademija, 37-38. Bjelica D, Krivokapic D (2011). Teorija igre, Univerzitet Crne Gore, 115-116.